

WILLIAM GOLDING

PÁN MUCH

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

„Ralphe, nezapomínej, proč jsme přišli. Kvůli ohni. Pro můj brejle.“

Ralph přikývl. Uvolnil svaly, napjaté zápasem, postavil se nenuceně a opřel špičku oštěpu o zem. Jack ho za svou pomalovanou tvář pozoroval nevyzpytatelným pohledem. Ralph vzhlédl nahoru k věžím a pak se podíval na skupinu divochů. „Poslouchejte. Přišli jsme vám něco říct. Především musíte vrátit Čuňasovi brejle. Když je nemá, tak nic nevidí. Tohle není žádná poctivá hra –“

Kmen pomalovaných divochů se zahihňal a Ralphovi zase selhala paměť. Odhrnul si vlasy, zadíval se na zelenočernou masku před sebou a snažil se rozpomenout, jak vlastně Jack ve skutečnosti vypadá. Čuňas zašeptal: „A voheň!“

„No toseví. Potom jde o ten oheň. Opakuju vám to znova. To, co jsem říkal pořád od té chvíle, kdy jsme tady přistáli.“ Zvedl oštěp a ukázal na divochy. „Naše jediná naděje je udržovat signální oheň tak dlouho, dokud je dost světla, aby ho bylo vidět. Jedině tak je možné, že na nějaké lodi uvidí náš kouř a přijdou nás zachránit a odvezou nás domů. Ale bez toho kouře musíme jenom čekat, jestli tu nepřistane nějaká loď čistě náhodou. A to by mohlo trvat celá léta; do té doby třeba zestárnem –“

Chvějivý, stříbřitý, neskutečný smích divochů vytryskl a pomalu dozněl. Ralphem zalomcoval nával vzteku. Hlas mu selhával. „Copak to nechápete, vy šašci pomalovaný? Sameric, Čuňas a já – to nestačí. Chtěli jsme udržovat oheň sami, ale nešlo to. A vy si tady zatím hraje na hony...“

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

- úryvek je ze začátku knihy

Letadlo plné dětí mezi 7 a 12 lety z Anglie se za druhé světové války zřítí na pustý ostrov. Nejprve nás dílo seznámí s Ralphem a Čuňasem. Ralph je urostlý mladík, který se snaží pomocí mušle (symbolu moci) sjednat klid a pořádek mezi všemi dětmi. Chce nastavit určitý řád, který by měli všichni dodržovat, aby se dostali z ostrova. Patřil mezi ně lov a oheň. Lastura, na kterou se dalo troubit, znázorňovala sešlost celého kmenu. Díky Čuňasovým brýlím oheň zapálili a určili pár lidí na jeho udržování. Dále určili další lidi na stavění přístřešků, aby měli kde spát.

Dalšími výraznými postavami byli chlapci ve skupince vokálních zpěváků v čele s Jackem. Mezi Ralphem a Jackem to už od začátku vřelo, oba měli přirozenou autoritu a oba se chtěli prosadit. Ralpa si zvolili za náčelníka a ten tak zvolil Jacka se skupinkou na lov prasat. Postupem času však děti propadaly panice a ve své bujné fantazii si vymyslely příšeru. Kvůli panice se rozdělili na 2 skupiny, jedné vládl Ralph a druhé Jack. Ralphova skupina se snažila zachovat klid a udržovat oheň, Jackova skupina se bavila a lovila. Barvili se a hráli si v dešti na válečníky. Avšak strach z příšery tam byl pořád, a proto jako oběť nechávali prasečí hlavu na kůlu (= pán much). Jack si uvědomil, že bez Čuňasových brýlí si nezaloží oheň, tak podnikal výpravy pro oheň.

Nakonec zbude ve skupině jen Ralph a Čuňas. Jdou se tedy rozumně k znepřátelenému kmenu dohodnout, ale Čuňase tam zabijí – spadne z útesu. Ralph utíká pryč, bojí se o svůj život. Schová se do nejtemnější sluje v nejhustším pralese, jenže ostatní ho brzy najdou a snaží se ho vypudit ohněm, a tím podpálí půlku lesa. Kniha končí tak, že Ralph utíká před davem šílených dětí, házejících po něm oštěpy, až přiběhne na pláž, kde znenadání stojí zakotvená loď a prochází se zde kapitán, který všechny odveze domů.

- **téma a motiv**

téma: udržení signálního ohně

motivy: oheň, brýle, oštěp, divoši, smích

- **časoprostor**

prostor: pustý ostrov

čas: není určen

- **kompoziční výstavba**

Děj je vyprávěn chronologicky.

Kniha je rozdělena do kapitol.

- **literární forma, druh a žánr**

próza, epika, dobrodružný román (robinsonáda)

- **vypravěč**

er-forma – vševědoucí vypravěč

- **postavy**

Ralph – rozumný kluk, který prosazuje zásady

Čuňas – strašpytel, který chce získat brýle, aby mohl vidět a mohl zapálit oheň

Jack – bezcharakterní dítě, které nemá priority

kmen – mladí kluci, kteří nechápu situaci a hrají si na lovce, přitom se bojí příšery

- **vyprávěcí způsoby**

pásmo vypravěče v er-formě

přímá řeč (Čuňas, Ralph)

- **typy promluv**

monolog Ralphi, promlouvá k „divochům“

připomínky Čuňase k Ralphiově promluvě

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

nespisovné výrazy *Kvůli vohni. Pro mý brejle.; brejle; voheň, no toseví*

apoziopeze *Tohle není žádná poctivá hra –; ...do té doby třeba zestárnem –; A vy si tady zatím hrajete na hony...*

řečnická otázka *Copak to nechápete, vy šašci pomalovaný?*

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

metonymie *Jack ho za svou pomalovanou tvář pozoroval...*

metafora *skupina divochů*

personifikace *kmen pomalovaných divochů se zahihňal; smích vytryskl; nával vzteku zalomcoval*

epiteton *chvějivý, stříbřitý smích*

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

1. a 2. polovina 20. století

William Golding (1911–1993)

- anglický spisovatel
- v roce 1988 mu královna Alžběta II. udělila čestný rytířský řád
- řazen do zahraniční literatury 20. století; realismus, využívá prvky alegorie
- jeho otec byl místním učitelem a intelektuálem s radikálním politickým přesvědčením
- s rodinou se přestěhovali do Marlborough, kde navštěvoval gymnázium
- později na Oxfordské univerzitě studoval přírodní vědy a angličtinu
- jeho první kniha, sbírka básní, spatřila světlo světa rok předtím, než získal bakalářský titul
- v roce 1939 se oženil s Ann Brookfieldovou, analytickou chemičkou
- v Salisbury se stal učitelem angličtiny a filosofie na Bishop Wordsworth's School
- během druhé světové války sloužil u královského loďstva, a pomohl tak k potopení německé nejmocnější bitevní lodě Bismarck
- účastnil se vylodění v Normandii a na konci války se mohl vrátit k psaní a vyučování
- v roce 1961 mu jeho úspěšné knihy dovolily opustit učitelský post a strávit rok psaním na Hollins College ve Virginii
- později se stal spisovatelem z povolání
- stejně jako James Lovelock žil ve Wiltshiru a když Lovelock vysvětloval svoji teorii, Golding navrhl nazývat ji Gaia podle řecké bohyně země

Dědicové, Ztroskotání Christophera Martina, Měděný motýl (divadelní hra; 1958), *Volný pád, Věž, Viditelná temnota, Rituály přechodu...*

- **literární / obecně kulturní kontext**

realismus ve světové literatuře 20. stol.

Rozhněvaní mladí muži (Angry Young Men)

hnutí mladé generace v 50. a 60. letech

- rozvoj v Anglii a v USA (zde přerostlo v Beat Generation)
- vzpoury proti společnosti, politice, studené válce, válce ve Vietnamu; levicové zaměření
- do hnutí patří i ženy
- prozaici, kteří v románech zachycují realisticky svět dělníků, intelektuálů, Angličanů a Welšanů
- nejedná se o literární skupinu, ale o nezávislé autory, kteří jsou stejně staří a píšou podobným stylem
- John Osborne – podle jeho hry *Ohlédni se k hněvu* dostali jméno mladí rozhněvaní muži
- Kingsley Amis – *Šťastný Jim*

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

Pán much – Zosobnění zla v malých dětech, rozkládající se hlava mrtvého prasete.

- **posouzení aktuálnosti díla:**

Toto dílo je stále aktuální. Nadčasovost textu je až zarážející. Nakonec nenávist, síla, zlo a strach zvítězí nad rozumem a morálkou (demokracie × totalita).

- **pravděpodobný adresát:**

Každému, komu se protiví nebýt svobodný.

- **určení smyslu díla:**

Jde o porovnání dvou odlišných kultur aneb rozdíl mezi demokracií a totalitou. Autor se snaží nastínit nadčasovou situaci.

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

Román, který Goldinga proslavil.

- **porovnání s filmovou verzí nebo dramatisací:**

Filmová verze pod stejným jménem byla natočena roku 1990. Dle ČSFD získalo dílo 76 %.